

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی کرمان

دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی

پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

عنوان

ارزیابی مدیریت هزینه برنامه پیشگیری از بروز کم‌خونی داسی‌شکل در غربالگری قبل از
ازدواج: مطالعه موردی استان هرمزگان سال ۱۴۰۱

توسط

مصطفی آزادی

استاد راهنما

دکتر محسن بارونی

استاد مشاور

دکتر اسماء صابرماهانی

سال تحصیلی (تیر ۱۴۰۵)

شماره پایان‌نامه: (.....)

چکیده

مقدمه و اهداف: کم خونی داسی شکل یکی از شایع ترین اختلالات ژنتیکی هموگلوبین است که به ویژه در برخی مناطق جغرافیایی از جمله جنوب ایران شیوع بالایی دارد و بار اقتصادی و اجتماعی قابل توجهی بر نظام سلامت و خانواده ها تحمیل می کند. اجرای برنامه های غربالگری پیش از ازدواج با هدف شناسایی زوج های ناقل و ارائه خدمات مشاوره و مراقبت ژنتیک، از راهبردهای مؤثر در پیشگیری از تولد نوزادان مبتلا به این بیماری به شمار می رود. با توجه به شیوع نسبی این اختلال در استان هرمزگان، ارزیابی مدیریت هزینه برنامه پیشگیری از بروز این بیماری از اهمیت ویژه ای برخوردار است. از این رو، مطالعه حاضر با هدف ارزیابی مدیریت هزینه برنامه پیشگیری از بروز کم خونی داسی شکل در غربالگری پیش از ازدواج استان هرمزگان در سال ۱۴۰۱ انجام شد.

روش ها: پژوهش حاضر یک مطالعه ترکیبی (کمی-کیفی) و با رویکرد توضیحی می باشد. در بخش کمی، هزینه تمام شده برنامه پیشگیری از بروز کم خونی داسی شکل در مراحل مختلف شامل غربالگری، تشخیص، مشاوره و مراقبت ژنتیک محاسبه شد. اطلاعات مورد نیاز از داده های نظام مراقبت برنامه پیشگیری از بروز کم خونی داسی شکل در استان هرمزگان، فرم های آماری، اسناد مالی و حسابداری استخراج گردید. هزینه ها در قالب سه دسته شامل هزینه های مستقیم پزشکی (ثابت و متغیر)، هزینه های مستقیم غیر پزشکی و هزینه های غیرمستقیم محاسبه گردید. همچنین برآوردی از هزینه های درمان بیماران مبتلا انجام گرفت و با هزینه های پیشگیری مقایسه گردید. تحلیل داده های کمی با استفاده از نرم افزار Excel صورت گرفت. در بخش کیفی، به منظور ارزیابی و ارائه راهکارهای بهبود مدیریت هزینه برنامه، پنل خبرگان متشکل از متخصص و پزشکان مشاور ژنتیک و کارشناسان اجرایی برنامه تشکیل شد و داده ها از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته گردآوری و مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: یافته ها نشان داد در سال ۱۴۰۱ تعداد ۱۳۳۴۹ زوج مورد غربالگری قرار گرفتند که در میان آن ها ۱۵۰ زوج ناقل شناسایی شدند و از تولد ۵ جنین مبتلا پیشگیری شد. مجموع هزینه اجرای برنامه ۳۹ ۳۱۹ ۰۶۱ ۵۳۰ ریال برآورد گردید که ۶۰٪ سهم هزینه ها به هزینه های مستقیم و ثابت پزشکی شامل حقوق و مزایای پرسنل اختصاص داشت و میانگین هزینه سرانه برای هر زوج ۲۹۴۵ ۴۶۸ ریال محاسبه گردید. نتایج

بخش کیفی نیز بیانگر آن بود که علیرغم وابستگی بالای برنامه به هزینه‌های نیروی انسانی، ادغام این برنامه در چارچوب برنامه ملی پیشگیری از بروز بتاتالاسمی و بهره‌گیری مشترک از زیرساخت‌ها و نیروی انسانی موجود، مانع از تحمیل بار مالی جدید بر نظام سلامت شده است. با این حال، به‌منظور بهبود مدیریت هزینه‌ها، خبرگان بر راهکارهایی از قبیل بهره‌گیری از خدمات غیرحضوری و فناوری‌های دیجیتال، بازطراحی فرآیندها و الگوی غربالگری، آموزش و تقویت نیروی‌های میانی و برای ارتقای کارایی تأکید کردند.

بحث و نتیجه‌گیری: درمجموع، بر اساس یافته‌های مطالعه به نظر می‌رسد که برنامه غربالگری پیش از ازدواج برای پیشگیری از بروز کم‌خونی داسی‌شکل در استان هرمزگان با جلوگیری از تولد ۵ مورد جدید بیماری و کاهش بار هزینه‌های درمانی آتی، از نظر مدیریت هزینه قابل قبول بوده است. با این حال، بهبود مدیریت هزینه‌ها از مسیر اصلاحات چندسطحی می‌تواند کارایی و پایداری این برنامه را در سال‌های آینده بیش از پیش تقویت کند.

کلمات کلیدی: مدیریت هزینه، کم‌خونی داسی‌شکل، پیشگیری، غربالگری قبل از ازدواج